

FÜZI NORBERT

Társasági részek átruházása a korlátolt felelősségű társaságban, különös tekintettel a román társasági törvény legújabb módosítására

Transfer of “Social Parts” in a Limited Liability Company, with Particular Reference to the Latest Amendment to the Romanian Companies Act

Abstract: A limited liability company carries the stylistic features of partnerships and capital companies at the same time, and within the company there is a mutual relationship of trust between its members, of an *intuitu personae* nature, called *affectio societatis*. In this article, I examine this form of company in the light of the latest amendment to the Romanian Companies Act, but I also compare the concepts of the “business share” appearing in the model of the Hungarian limited liability company and the “social part” in Romania.

I am looking for an answer as to what extent *affectio societatis* is affected by the transfer of social parts in a company to a person other than the members of the company. In the course of my research, I come to the conclusion that in Romania, as a result of the recent amendments to the Companies Act, the social part has started on the path of “securitization”, I could even say that it is becoming like a share of a joint-stock company. This is due to the fact that the rules of the transferability of the social parts appear to be relaxed, and in many cases the cogency is replaced by disposition. The system of trust between the members seems to have broken down, thus affecting the *affectio societatis* and the partnerial nature of the limited liability company.

Keywords: limited liability company, social parts, business parts, transfer, *affectio societatis*, Romania

Összefoglaló: A korlátolt felelősségű társaság egyszerre hordozza a személy- és a tőkeegyesítő társaságok stílusjegyeit, a társaságon belül a tagok közt jelen van egy kölcsönös, *intuitu personae* jellegű bizalmi viszony, vagyis az *affectio societatis*. Dolgozatomban a társaságok e formáját vizsgálom a román társasági törvény legújabb módosításának fényében, de kitérek a magyar korlátolt felelősségű társaság modelljében megjelenő üzletrész és a románbeli társasági rész fogalmak összehasonlítására is.

Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mennyire sérül az *affectio societatis* a társasági részeknek a társaságtól idegen személyre történő átruházása esetén. Kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy Romániában a közelmúlt törvényt módosításai következtében a társasági rész elindult az értékpapírosodás útján, úgy is fogalmazhatnánk, hogy „részvényesedik”. Ennek oka, hogy fellazulni látszanak a társasági rész átruházhatóságának szabályai, a

kógencia helyét sok esetben a diszpozitivitás veszi át. A tagok egymás közti bizalmi viszonyrendszere megbomlani látszik, így veszélybe kerül az *affectio societatis*, és háttérbe szorul a korlátolt felelősségű társaság személyegyesítő jellege.

Kulcsszavak: korlátolt felelősségű társaság, társasági rész, üzletrész, átruházás, *affectio societatis*, Románia

1. A korlátolt felelősségű társaság rövid története Romániában és Magyarországon

A 19. század végi társasági formákat két nagy csoportra oszthatjuk. A kisebb tőkével rendelkezők számára léteztek a személyegyesítő társaságok: a betéti társaság és a közkereseti társaság. Akik nagyobb tőkével rendelkeztek, azoknak a részvény- és a betéti részvénytársaságok álltak rendelkezésükre, ha részt akartak venni a kereskedelemben. Azoknak viszont, akik a közepes tőkéjükkel szerettek volna vállalkozást indítani, a személyegyesítő társaságok a korlátlan felelősség miatt, a tőkeegyesítő társaságok a tőke nagysága miatt nem voltak megfelelőek. Szükségessé vált tehát egy olyan társasági forma létrehozása, amely legyen képes arra, hogy a korlátolt felelősséget viszonylag kis befektetéssel és kevesebb kockázattal biztosítsa a tagoknak.

A személyegyesítő társaságok mellett megjelentek a tőkeegyesítő társaságok, és sokáig nem volt átmenet a két társasági típus között. 1889-ben azonban, először Dániában, létrejött egy olyan társasági forma, amely a korlátolt felelősségű társaság nevet viseli. A német mintára létrehozott dán kft.-t 1892-ben Németország is bevezette a szabályozásába, ahonnan az osztrák jogrendszer vette át 1906-ban, a csehszlovák és a lengyel 1920-ban, a francia 1925-ben, a belga 1935-ben, az olasz 1942-ben és a spanyol 1953-ban.

Magyarország a liberális részvénytársasági szabályozásnak köszönhetően nem sietett az új társasági forma bevezetésével, ám az 1920-as évek gazdasági válsága végül is szükségessé tette, hogy az Országgyűlés elfogadja a Kuncz Ödön készítette törvényjavaslatot a korlátolt felelősségű társaságról. Szerinte a korlátolt felelősségű társaság bevezetése az első nagy részvényreformot jelentette Magyarországon, amely megakadályozta, hogy a kisvállalkozók és a kis részvénytársaságok elárasszák a gazdaságot.¹

A román jogrendszerbe viszonylag későn került be, az 1887-es román Kereskedelmi törvény nem tartalmazta, ám Bukovinában, az osztrák fennhatóság idején, 1906-tól 1938-ig az osztrák törvénynek köszönhetően jelen volt és működött a „*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*”, azaz a korlátolt felelősségű társaság. A különböző államok eltérő társasági szabályozásában a kft. szabályozási modelljeiről a jogirodalom több összehasonlító munkával is szolgál.²

1 KUNCZ Ödön: *A korlátolt felelősségű társaság szabályozásának alapelvei*, Jogállam (27), 1928/6, 270–288, 278.

2 KISFALUDI András, SZABÓ Mariann (szerk.): *A gazdasági társaságok nagy kézikönyve*, Complex kiadó, Budapest, 2008, 104.

Csupán dogmatikai szempontból megemlítem, hogy az 1938-as új (II. Károly-féle) román Kereskedelmi törvény tartalmazza a korlátolt felelősségű társaságot mint társasági formát, ám mivel az soha nem lépett hatályba, a gyakorlatban sem került alkalmazásra.

A „modern” román jogban a rendszerváltás után, 1990-ben került törvényi keretek közé a korlátolt felelősségű társaság, amelyet az 1990. évi 31. számú társasági törvény (a továbbiakban: Társasági törvény)³ intézményesített. Már a kezdetektől igen nagy népszerűségnek örvendett a korlátolt felelősségű társaság, mi sem mutatja ezt jobban, mint az a tény, hogy a törvény hatálybalépése utáni hat hónapban 44 269 kft. működött Romániában, szemben a 8629 közkereseti társasággal, 631 betéti társasággal, 6853 részvénytársasággal és 7 betéti részvénytársasággal.⁴

Az elnevezés – korlátolt felelősségű társaság – nem fedti a valóságot, ugyanis a társaságnak a felelőssége a saját jogviszonyaiban korlátlan. Az elnevezésnek sokkal inkább gazdasági, mint jogdogmatikai okai voltak, ugyanis a korlátolt felelősség a kockázatra értendő, vagyis a tagoknak a társasággal való jogviszonyukban a befizetési kötelezettségre korlátolt (ők az alaptőkéhez való hozzájárulásuk mértékéig kötelesek a társaság irányába fizetni). A társaság önálló jogi személy, így a hitelezői felé korlátlan felelősséggel tartozik, mert csak a társaság adós, a tagok nem.

2. Kuncz Ödönről

Az erdélyi jogtudósaink egyik legnagyobbika, nemzetközileg elismert magánjogi professzor és rendkívül aktív szereplője a 20. századi magyar jogi szakirodalomnak. Részben neki köszönhető, hogy Magyarországon viszonylag korán megjelent a korlátolt felelősségű társaság, a kereskedelmi jog és a társasági jog területein végzett munkája páratlan.

Aradon született 1884. január 18-án értelmiségi családban. Két unokabátyja, Kuncz Ignác és Kuncz Jenő szintén jogtudósok voltak, apja iskolaigazgató és tankerületi főigazgató volt, testvére, Kuncz Aladár, író. Kolozsváron, a Ferenc József Tudományegyetemen végezte jogi tanulmányait, 1907-ben királygyűrűs (*sub auspiciis regis*) jogtudományi és államtudományi doktorként fejezte be.⁵ 1908-ban letette az ügyvédi szakvizsgát, 1911-ben pedig a kolozsvári egyetemen kereskedelmi jogból magántanári képesítést szerzett, 1916-tól rendes tanár. Pályája a későbbiekben Magyarországon folytatódott, mivel 1919-ben kénytelen volt elhagyni Erdélyt. 1920-ban a budapesti Műegyetem Közgazdaságtudományi Karán, később a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán tanított, itt 1933–34 és 1943–44 között két ízben is dékáni minőségben. Több törvény előkészítésében is fontos szerepet játszott: ő állította össze 1913–1914-ben az új váltótörvény-javaslat indoklását, 1917-ben a részvénytársaságokról szóló törvény tervezetét, 1921-ben az új kereskedelmi törvény tervezetét. 1928-tól a korlátolt

3 Románia Hivatalos Közlönye, 2004. november 17, 1066. sz.

4 Ion TURCU: *Dreptul afacerilor*, Fundatia "Chemarea", Iași, 1992, 154.

5 VARGA Norbert: *Kuncz Ödön*, Forum: Acta Juridica Et Politica, 2020/10, 435–448, 436.

felelősségű és a csendes társaságok kodifikációs feladatait végezte az 1930. évi V. törvényeknek az elfogadásáig.⁶

Főbb kutatási területei a váltójog, a kereskedelmi jog, a társasági jog, a versenyjog, a biztosítási jog, a hiteljog és a közigazgatási jog. Számos szaklapban publikált és látott el szerkesztői feladatokat, többek között a *Kereskedelmi Jog*, a *Gazdasági Jog*, a *Jogállam*, a *Jogtudományi Közlöny*, a *Magyar Jogélet*, az *Igazságügyi Javaslatok Tára*, az *Ügyvédek Lapja*, a *Magyar Jogi Szemle* lapokban, de a sort még hosszasan lehetne folytatni.

Kuncz Ödön a magánjogi törvénykönyv előkészítéséért kormányzói elismerésben, 1940-ben oktatói és tudományos munkásságáért pedig a Magyar Érdemrend középkeresztje kitüntetésben részesült. Időskorában, 1965. március 19-én, 81 évesen hunyt el Budapesten. Tisztelői, munkatársai és tanítványai így emlékeztek rá: „*Az egyetemi tan széken az elhivatott professzor ajkáról huszonöt évfolyam hallgatóihoz elhangzott szó hatása még akkor sem volna felbecsülhető, ha a hallgatók beláthatatlan tömegeit egybe lehetne gyűjteni s ők vallomást tennének. Akik Kuncz Ödön előadását egyszer hallották, akik az ő isteni adományt jelentő szuggesztív erejének csak egyszer is a hatása alatt álltak [...], azok professzori nagyságát soha nem felejtik.*”

3. A korlátolt felelősségű társaság főbb jellemzői, sajátosságai

A szakirodalom a korlátolt felelősségű társaság megjelenése előtt két nagyobb csoportra osztotta a kereskedelmi társaságokat: személy- és tőkeegyesítő társaságokra.⁸ Az előbbiek ismérve, hogy törvény által meghatározott minimális alaptőke nélkül lehet alapítani, általában a kisvállalkozók körében kedvelt társasági formák, kis létszámú tagból állnak, és a társult tagok a társaság tartozásaiért saját vagyonukkal is felelnek. A társulás a tagok kölcsönös bizalmán alapul, ezt jól mutatja az is, hogy a társaság ügyvezetését tag láthatja el, jellemző a tagok személyes közreműködése a társaságban, erős az *intuitu personae* jelleg.

A tőkeegyesítő társaságok ellenben nagyobb vagyonnal és több taggal rendelkeznek, jóval szigorúbb törvényi szabályozás alá esnek, a társaság szervezete is bonyolultabb, valamint törvény által előírt kötelező minimális alaptőkével kell rendelkezzenek. A tagok személye kevésbé fontos, sokkal erősebb az *intuitu pecunae* jelleg.

A korlátolt felelősségű társaság a fent említett két osztályozás egyikébe sem illeszthető be teljesen, ezért a szakirodalom külön kategóriát hozott létre: a *vegyes társaságot*.⁹ Ez azzal magyarázható, hogy mindkét típusú társasági forma jegyeit magában hordozza, bár tény, hogy a szabályozás irányát az államok különböző irányokból közelítették meg. A fő kérdés ugyanis az volt, hogy milyen irányba induljanak: a személyegyesülés vagy a tőkeegyesülés legyen az alap? A német, angol és osztrák törvényhozók a tőkeegyesítő

6 Kuncz Ödönről közölt összefoglaló portré az Országgyűlési Könyvtár honlapján, elérhető: <https://dt.ogyk.hu/hu/component/k2/item/310-kuncz-odon> (letöltés ideje: 2021. 09. 08.).

7 VARGA: *Kuncz...*, i. m., 438.

8 VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Román társasági jog*, Forum Iuris, Kolozsvár, 2019, 126.

9 NÁSZ Csaba Béla: *Drept societară – curs universitar*, ed. Universul Juridic, București, 2019, 18.

társaságok (főként a részvénytársaságok) mintáját tartották szem előtt, a svájci, az olasz és a francia a személyegyesítő társaságokét (főként a betéti társaságot). Az eltérő szabályozásbeli megoldások okait az adott területen működő részvényjog intenzitásával lehet magyarázni, vagyis ahol enyhébb volt a részvényjog, ott a személyes tömörülés, az individuális társulás volt az irányadó.¹⁰

Ha összehasonlítjuk a korlátolt felelősségű társaságot a két nagy társasági típusal, arra a következtetésre juthatunk, hogy nagyjából ugyanannyi tulajdonságot vesz át mindkettőtől. Személyegyesítő vonás a társaságon belüli tagok közti bizalmi viszony, a taglétszám maximalizálása 50 személyig,¹¹ egyszerűbb szervezeti szabályok, illetve a társasági rész átruházásának szigorúbb szabályai, vagyis nincsenek forgalomképes részvényei (legalábbis a legutóbbi törvénymódosításig).

Tőkeegyesítő társaságokra jellemző a kft.-nak az a tulajdonsága, hogy 15 tag felett kötelező állandó könyvvizsgálók/cenzorok kijelölése, a társaság menedzsmentjében nem implikált tagoknak azon joga, hogy tájékoztatva legyenek a társaság tevékenységeiről, valamint a 2020-as év végéig hatályban lévő kötelező alaptőke-minimum. Az egyik legfontosabb tulajdonság, amit a kft. a tőkeegyesítő társaságoktól vett át, az a tagok korlátolt felelőssége, ami csak a befizetett részük mértékéig terjed ki. Tulajdonképpen ez volt – és a mai napig – ez az egyik legvonzóbb tulajdonsága e társasági formának: egyszerűbb és szabadabb keretek között biztosít a tagoknak korlátolt felelősséget, viszonylag olcsón. A részvénytársasággal ellentétben ugyanis a tagnak nem kell viselnie a magas tőke-hozzájárulást és az azzal járó lényegesen magasabb kockázatot, ha be akar szállni a kereskedelembe.

4. A társasági rész jogi helyzete

A román társasági jogban a korlátolt felelősségű társaságon belül a tagnak a társasági tőkéhez való hozzájárulása következtében keletkezett jogosultságait és kötelezettségeit a társasági rész testesíti meg.¹² A társasági szerződésben kötelező módon fel kell tüntetni a tagokat megillető társasági részek számát és azok értékét. A korábbi szabályozás szerint a társasági rész értéke nem lehetett 10 lejnél kisebb, azonban ezt az imperatív rendelkezést a 2020. évi 223. törvény eltörölte.

A társasági rész hasonló jogokat biztosít a tagnak, mint a részvény, azonban nem egyenlő a részvénnel, ugyanis sokkal erősebb forgalomszabályozás alá esik. Fontos különbség az is, hogy a korlátolt felelősségű társaság sajátosságainak köszönhetően nem is alkalmas a részvényhez hasonló értékpapírt kiállítani, ugyanis az súlyosan sértené az *intuitu personae* jelleget. Emellett a román Társasági törvény szerint bűncselekményt követ el és egytől három évig terjedő szabadságvesztéssel is sújtható az az ügyvezető, aki ilyen értékpapírt állít ki.

10 KUNCZ Ödön: *Törvénytervezet a részvénytársaságról, a szövetkezeetről és a korlátolt felelősségű társaságról*, Képviselőházi Irományok, Budapest, 1927, XVIII. kötet, 810. szám, 52.

11 A társaságokról szóló 1990. évi 31. törvény, 12. cikkely.

12 NÁSZ: *Drept societar...*, i. m., 23.

A román szakirodalom megosztott a témát illetően, a szerzők egy része szerint a társasági részek a legtöbb esetben testetlen, ingó javak,¹³ mások szerint hiányos, nem teljes hitelcímlet,¹⁴ de olyan vélemény is kialakult, amely alapján a társasági rész az értékpapír (részvény) egy speciális formája¹⁵ vagy pusztán egy követelési jog a társaság felé.¹⁶ Ez utóbbi tekintetében a 2011-ben hatályba lépő román Ptk. 1897. cikke egyértelmű különbséget tesz a követelési jog és egy másik társaság által kibocsátott részvény vagy társasági rész, mint a társasági tőkéhez való hozzájárulás tekintetében. Ezen cikkely *A testetlen javakból álló hozzájárulás* címet viseli, a törvényhozó megfogalmazása alapján a társasági rész tehát testetlen jószág, azonban nem értékpapír.¹⁷ A román Ptk. 2389. cikkelyében azonban a jogalkotó, amikor a jelzálog tárgyát sorolja fel, így fogalmaz: Jelzálog tárgyát képezi: d) részvények és társasági részek, értékpapírok és egyéb piaci eszközök; e) szellemi tulajdonjog és egyéb testetlen javak. Látszik, hogy külön kategóriába vannak sorolva a társasági részek és a testetlen javak, ami azt mutatja, hogy a jogalkotó sem következetes a társasági rész meghatározása és jogi helyzete tekintetében.

Egyes szerzők a társasági rész jogi helyzetét a román Polgári törvénykönyv 1900. és 1901. cikkelyeiben előírt szabályozás alá rendelik, amely a közkereseti és a betéti társaságok érdekeltségi részeinek a rendszeréről beszél, amely kiegészül a Társasági törvény rendelkezéseivel.¹⁸

A társasági rész vagyoni (például az osztalékhoz való jog) és nem vagyoni jogokat (például a taggyűlésen való részvételhez és szavazáshoz való jog) testesíti meg. Van névértéke, azonban névértéken felül is átruházható, ha a társaság piaci helyzete előnyös, ezért gazdasági szempontból is jelentőséggel bír.

E tekintetben egy jogdogmatikai szempontból fontos kérdésre is választ kell adnunk, mégpedig arra, hogy a társasági rész képezheti-e tulajdonjog tárgyát a román jogban? A kérdésre a román Polgári törvénykönyv alapjául szolgáló azon koncepció adhat választ, miszerint a vagyoni jogokat testetlen javaknak kell tekinteni, amelyek minden kétséget kizáróan képezhetik tulajdonjog tárgyát, így a válasz is pozitív.¹⁹ A tag egy adott mennyiségű (a társasági tőkéhez való hozzájárulásának megfelelően) társasági rész tulajdonosa lesz, melyek fölött a társasági szerződésben és a törvényben megállapított feltételek mellett gyakorolhatja a tulajdonjogból fakadó jogait és kötelezettségeit,²⁰ azonban a tag nem válik a társaság javainak tekintetében társtulajdonossá, *mutatis mutandis* azok tekintetében nem rendelkezhet szabadon.²¹

13 Stanciu CĂRPENARU, Gheorghe PIPEREA, Sorin DAVID: *Legea societăților, Comentariu pe articole, ed. a 5-a*, Editura C.H. Beck, București, 2014, 310.

14 Ion Luca GEORGESCU: *Drept comercial român, Vol. II, Societățile comerciale*, Ed. Socec, București, 1948, 612–613.

15 Marian BRATIS: *Constituirea societății comerciale pe acțiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2008, 398.

16 Marius SCHEAUA: *Legea societăților comerciale nr. 31/1990, Comentată și adnotată*, Ed. All Beck, București, 2000, 49.

17 Flavius-Antoniou BAIAS, Eugen CHELARU, Rodica CONSTANTINOVICI, Ioan MACOVEI: *Noul Cod civil, Comentariu pe articole, ed. a 2-a, revizuită și adăugită*, ed. C.H. Beck, București, 2014, 2057–2058.

18 CĂRPENARU, PIPEREA, DAVID: *Legea societăților...*, i. m., 127.

19 Valeriu STOICA: *Drept civil. Drepturile reale principale, ediția 3*, ed. C.H. Beck, București, 2017, 45.

20 NÁSZ: *Drept societar...*, i. m., 33.

21 Lásd: A román Alkotmánybíróság 2005. évi 377. számú döntése, megjelent: Románia Hivatalos Közlönye, 2005. július 7, 791. sz.

5. Üzletrész és társasági rész: rövid összehasonlítás

A korlátozott felelősségű társaság esetében a fogalomhasználat némileg eltér a magyar és a román jogban. Míg a magyar jogalkotó három alapfogalmat használ (törzstőke, törzsbetét és üzletrész), addig a román csupán kettőt (társasági tőke vagy alaptőke és társasági rész). Mi az oka az eltérésnek? Leginkább a mintaállam (vagyis a mintának tekintett állam a szabályozás szempontjából) fogalomhasználatát kell alapul vennünk. A magyar kft. az osztrák és a német mintát követi, ahol a jogalkotó szintén elválasztja egymástól az üzletrészt és a törzsbetétet. A román azonban francia mintára („*parts sociales*”) a társasági rész, románul „*parte socială*” elnevezést vette át, ami egységesen jelzi a tag betétjét (a társasági tőkéhez való hozzájárulás mértékét) és az ezt megtestesítő tagságból fakadó vagyoni és nem vagyoni jogokat. Ez utóbira használja a magyar jogalkotó az üzletrész kifejezést, amelyből a tagnak csak egy lehet, szemben a társasági résszel, amelyből a tagnak több is rendelkezésére állhat, mivel az a társasági tőke egyenlő részekre való felosztásának egy darabja.

Tehát a magyar jogalkotó szerint a betétnek a törzsbetét, a tagságjogok foglalatának pedig az üzletrész felel meg. A törzsbetét a tag felelősségének mértékét jelzi, megállapítja a tőkeszolgáltatás nagyságát, és éppen olyan állandó összeg, mint maga a törzstőke, amely nem más, mint a törzsbetéteknek az összege. Az üzletrész viszont azoknak a jogoknak az összességét jelenti, amelyeket a tag a törzsbetét szolgáltatásának ellenértékeként szerez meg. Amíg tehát a törzsbetét egy határozott összeget jelent éppúgy, mint a törzstőke, addig az üzletrész értéke a vállalkozás eredményéhez képest állandóan változik. Ugyan az 1930. évi V. törvénycikk hatálybalépését megelőző vitákban felvetették az egységes elnevezést „tőkerész” néven, a többség mégis a külön elnevezések mellett maradt.²²

6. Társasági részek átruházása

A korlátozott felelősségű társaság társasági részeinek átruházása a Társasági törvényben lefektetett szabályok szerint történik, amely kiegészül a Polgári törvénykönyvnek a követelésátruházásra vonatkozó szabályaival.

Két esetről beszélhetünk a társasági részek átruházásakor: az első eset, amikor a társaságon belül, a tagok között történik az átruházás. Ebben az esetben a Társasági törvény 202. cikkely (1) bekezdése szerint a társasági részek szabadon átruházhatók a tagok között, azonban a tagok a társasági szerződésben korlátozhatják, illetve kiegészíthetik ezt a rendelkezést, lévén, hogy diszpozitív.

A második eset, ami a téma szempontjából is relevánsabb, az a társasági részeknek a társaságon kívüli személy részére történő átruházása. Ezt a Társasági törvény 202. cikkely (2) bekezdése szabályozza, amely a 2020-as módosítás előtt még két nagyobb szakaszban történt: az első szakaszban az átruházást a taggyűlés a társasági tőkét képviselő tagok

²² KUNCZ Ödön: *Törvénytervezet a részvénytársaságról, a szövetkezeetről és a korlátozott felelősségű társaságról*, Képviselőházi Irományok, Budapest, 1927, XVIII. kötet, 810. szám, 57.

háromnegyedének kellett jóváhagynia. Joggal merül fel a kérdés: a törvény által meghatározott taggyűlési határozatképességi háromnegyedbe bele kell-e számolni a társasági részt átruházni kívánó tagot is? Egyes álláspontok szerint az említett többség kiszámításakor nem veszik figyelembe annak a társultnak a társasági részét, aki azt elidegeníteni kívánja. Ezt azzal magyarázza, hogy érdekellentét állna fenn a tag és a társaság között, vagyis a Ttv. 79. cikkének (1) bek. kerülne alkalmazásra, vagyis az a tag, amelyiknek egy meghatározott ügyletben saját vagy más számlájára a társaságéval ellentétes érdeke van, nem vehet részt semmilyen ezen ügyletet érintő tanácskozáson vagy döntésben.²³ Egy elmentéses álláspont az előző kritikájaként úgy fogalmaz, hogy az érdekellentét azonosítása meglehetősen nehézkes lenne, illetve méltánytalan ilyen értelmezéssel megakadályozni például a 90%-os többséggel rendelkező társultat a társasági részeinek elidegenítésében.²⁴ A háromnegyedes többség kiszámításáról egy másik szerző úgy vélekedik, hogy egy viszonylag alacsony számú, 2-3 tagból álló korlátolt felelősségű társaságban a kért többség kialakításához egyhangúság szükséges. Ennek egy kritikájaként megfogalmazódó álláspont rávilágít arra, hogy a többséget a kft. taggyűlésén belül nem a társult tagok szerint, hanem a társasági tőke szerint számolják ki. Ezért lehetséges az, hogy a 90%-os részesedéssel rendelkező társult tag a vele szemben 5-5%-os társai akarata ellenére is ki tudja alakítani a kért többséget, és átruházza külső személyre a társasági részét.²⁵

Ezt követte a második szakasz, amelyben a döntést a Hivatalos Közlöny negyedik részében kellett publikálni (ezt nem a társaság, hanem a kereskedelmi cégjegyzék tette meg), illetve 30 napon belül ellenvetési jogukat gyakorolhatták az átruházás következtében sérelmezett személyek. Az eljárás a gyakorlatban több hetet vett igénybe, még abban a szerencsés esetben is, amikor nem élt senki ellenvetéssel. Ha azonban egy sértült hitelező élt az ellenvetési jogával, a procedura akár hónapokig is elhúzódhatott.

Nem kevésszer a sérelmezett hitelező az adóhatóság volt, ugyanis az ily módon történő blokkolása a társasági részek átruházásának nagyon kedvelt adóhátralék és egyéb tartozás-behajtási eszköze volt a hatóságnak. A társasági rész átruházása ugyanis csak akkor valósult meg, ha 1. lejárt a 30 napos határidő és nem volt ellenvetés, 2. a bíróságnak az ellenvetést visszautasító határozata kiközlésének pillanatában. Az alapgondolat, ami az ellenvetési jog létjogosultsága mögött állt, hogy a szabályozás védje a hitelezőket és az adócsalással szemben is hatásosan lépjen fel, nem volt rossz, azonban a gyakorlatban az volt tapasztalható, hogy nem arányosan alkalmazta ezt a jogot az adóhatóság. Jól mutatják ezt azok a statisztikák, melyek szerint évente átlagosan 460 ellenvetésből csupán 2%-ot hagyott jóvá a bíróság, 98% elutasításra került, azonban ezek is jóval meghosszabbították az átruházási eljárást, mivel az adóhatóság nem állt meg első fokon, hanem fellebbezett. 2015 és 2020 között a közel 400, Ítéletábrák által hozott, másodfokú döntések átlagosan 378 nappal késleltették az átruházási eljárást, ezzel közel 600 000 lejes bírósági költséget generálva.²⁶

23 Stanciu CĂRPENARU, Gheorghe PIPEREA, Sorin DAVID: *Legea societăților, Comentariu pe articole, ed. a 5-a*, Editura C.H. Beck, București, 2014, 695.

24 VERESS Emőd: *Discuții privind revocarea administratorilor și transmiterea părților sociale la societățile cu răspundere limitată*, Dreptul, 2010/9, 96–105, 98.

25 VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Román társasági jog*, Forum Iuris, Kolozsvár, 2019, 121.

26 A társasági tőke beszolgáltatásának és a társasági részek átruházásának egyszerűsítéséről és debürokratizálásáról szóló 2020. évi 223. törvény indoklása, elérhető: www.cdep.ro (letöltés ideje: 2021. 07. 15.).

A 2020. évi 223. törvény kivezette a második szakaszt (az ellenvetési jog gyakorlását), így az aktuális szabályok szerint a társasági részek harmadik személy részére történő átruházása sokkal gyorsabb és kevésbé bürokratikus, azonban felvet egyéb, hitelezővédelmi szempontból fontos kérdéseket is.

Ami azonban a taggyűlési határozatot illeti, az új módosítás gyökeres változásokat hozott. A Társasági törvény 202. cikkely (2) bekezdése korábban így rendelkezett: „A társasági részek társaságon kívüli személyeknek való átruházása csak akkor megengedett, ha a társasági tőke legalább háromnegyedét képviselő tagok ezt jóváhagyták.” A jogalkotó kógens módon a taggyűlési határozathoz kötötte az átruházást, sőt, még a szükséges többséget is előírta, tehát összességében komoly forgalomkorlátozásról beszélhetünk. Ez egyrészt magyarázható a korlátolt felelősségű társaságnak a fentiekben tárgyalt sajátosságaival, másrészt azzal is, hogy a jogalkotás folyamatában figyelembe vették az *affectio societatis*-t.

7. Az *affectio societatis* és a korlátolt felelősségű társaság viszonya

A latin elnevezés a társult tagoknak azon igényét és törekvését jelenti, amely által kölcsönösen bízva egymásban, közösen akarnak valamilyen kereskedelmi tevékenységet végezni, az abból nyert profitot, valamint az azzal járó kötelezettségeket megosztani. Kuncz Ödön szerint két vagy több személynek a közös cél, a kölcsönös együtt munkálkodással való elérésére irányuló akarata²⁷ azonban a mai magyar jogi szakirodalomban egyáltalán nem található meg ebben a formában. Ez a latin kifejezés konkrétan nem jelenik meg jogszabályban, azonban a román Ptk. 1881. cikkének (1). bekezdése közve-tett formában erre utal:

(1) A társasági szerződéssel két vagy több személy kölcsönösen kötelezi magát, hogy együttműködjön egy tevékenység lebonyolítása érdekében, és hozzájáruljon ahhoz pénzzel, dolgokkal, sajátos ismeretekkel vagy szolgáltatásokkal, a nyereség elosztása vagy az eredményezett megalakítások használata céljából.

Az *affectio societatis* az egyike a társasági szerződés három specifikus elemének (az apport és a profit megosztása, illetve a költsége viselése mellett), azonban talán ez jelenti a legnagyobb értelmezési nehézséget nem csupán azért, mert pszichológiai természete van, hanem azért is, mert a szakirodalomban sincs teljes egyetértés a létezését illetően. A klasszikus értelmezésben a tagok önkéntes és aktív együttműködését jelenti az *affectio societatis*,²⁸ azonban ez az értelmezés figyelmen kívül hagyja, hogy a társaság működésében nem minden tag tölt be aktív szerepet, általában egy vagy több tagot jelölnek ki annak vezetésére. Egy másik értelmezés szerint az *affectio societatis* a tagok akaratnyilatkozatát jelenti a társaság megalapításakor.²⁹ Ez a vélemény is kritizálható, ugyanis az akaratnyilatkozat általános és alapvető követelménye egy szerződés létrejöttének, az

27 KUNCZ ÖDÖN: *Csendes társaság*, Kereskedelmi Jog, 1917/9–10, 87.

28 IOAN BĂLAN: *Noțiunea de affectio societatis și aplicațiile sale în materie comercială*, Dreptul 1999/9, 8–12.

29 FRANCISC DEAK: *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Actami, București, 1996, 356.

affectio societatis viszont egy specifikus követelménye a társasági szerződésnek, amely nem csak a szerződéskötéskor, hanem a társaság teljes működése alatt fenn kell álljon,³⁰ nem véletlenül nevezi Cornelia Lefter az *affectio societatis*-t „testvéri szellemnek”.³¹

Olyan álláspont is született a témán belül, amely szerint az *affectio societatis* csupán haszonszerzésre irányuló törekvés lenne,³² ebben az esetben a szerző összemosza a társasági szerződés egyik specifikus elemét annak céljával.

Az *affectio societatis* inkább egy érzelmi állapot, mint egy jogi koncepció,³³ azonban a gyakorlati haszna igencsak nagy, mivel ennek köszönhetően állapítható meg, hogy egy szerződés társasági szerződés-e vagy sem. Ez egyrészt azért fontos, hogy helyesen legyen meghatározva a szerződés fajtája, mert aszerint állapítható meg annak érvényessége, a felek jogai és kötelezettségei, valamint az alkalmazandó jogi normák. Azokban az esetekben ugyanis, amelyekben a felek közti jogviszony kétségeket támaszt afelől, hogy ők valóban társulni kívántak-e, az *affectio societatis* meglelte alapkőként szolgál a színlelés felderítésében. Másrészt viszont a gyakorlatban használatos a tagnak a társaságból történő önkéntes visszavonulására is, ugyanis ha megszűnik a tagnak az az igénye és törekvése, hogy a többi társult taggal együtt dolgozzon a közös cél elérése érdekében, azzal igazolni lehet a visszavonulás jogszerűségét.³⁴

Az intenzitása változó, a személyegyesítő társaságokon belül nagyobb, a tőkeegyesítő társaságokban kevésbé intenzíven érzékelhető, de megtalálható, ugyanis például a Társasági törvény 155. cikkelyében a jogalkotó azzal a joggal ruházza fel a részvénytársaság közgyűlését, hogy az alapító részvényeseket felelősségre vonja és szankcionálja, ha azok a kötelezettségeiket nem megfelelően teljesítik a társaság irányába. Ez a rendelkezés magába foglalja közvetett módon a részvényeseknek azon kötelezettségét, hogy hűséggel és becsülettel viseltessenek a társaság felé. A korlátolt felelősségű társaságban is igen erősen jelen van az *affectio societatis* a tagok között a sok személyegyesítő vonása miatt, ez pedig magyarázatot adhat arra, hogy miért alkalmazott ilyen erős forgalomkorlátozó eszközöket a jogalkotó a társasági részek átruházására.

8. A 2020. évi 223. törvénnyel bevezetett ideológiaváltás

A Társasági törvény legújabb módosítása szembement az eddigi elképzeléssel, és új irányból közelíti meg a társasági részek forgalmi szabályait. A 202. cikkely (2) bekezdése így módosult: „*Ha az alapító okirat másként nem rendelkezik, a társasági részek átruházása harmadik személynek csak abban az esetben megengedett, ha a társasági tőkét képviselő tagok háromnegyede ezt jóváhagyta.*” A normaszöveg megváltoztatása azt eredményezi, hogy a

30 A román Legfelsőbb Semmitő- és Ítélszék II. polgári jogi kollégiumának 2013/3328. döntése.

31 Cornelia LEFTER: *Societatea cu răspundere limitată în dreptul comparat*, ed. Didactică și Pedagogică, București, 1993, 35.

32 Dan CHIRICĂ, *Contracte speciale*, Editura Lumina Lex, București, 1997, 275.

33 Dan Andrei POPESCU, *Contractul de societate*, Editura Lumina Lex, București, 1996, 211.

34 Luminița TULEAȘCĂ: *Cesiunea părților sociale sau retragerea asociatului din societatea cu răspundere limitată?*, Revista Română de Drept al Afacerilor, 2014/7, 105–114, 111; lásd: A bukaresti Ítéltábla VI. kereskedelmi jogi kollégiumának 2010/1341. döntése.

korábbi törvényes korlátozás helyét átveszi a társultak szabad döntése, vagyis a tagok előre meghatározhatják a társasági szerződésben, hogy lehetővé teszik a társasági rész átruházását társaságon kívüli személynek taggyűlési határozat nélkül.

Észrevehető, hogy a jogalkotó a kőgenciát felcserélte a diszpozitivitásra, így a tagok eltérhetnek (akár teljes mértékben) az előzetes taggyűlési jóváhagyás szabályától, ha meg kívánnak válni társasági részeiktől harmadik személy javára.

Ami azonban még fontosabb, hogy a személyegyesítő társaságokra jellemző *intuitu personae* jelleg és az ahhoz szorosan kapcsolódó *affectio societatis* gyengülni látszik, mivel a társasági részek forgalomkorlátozásának fellazulása igen nagy veszélyt jelent a tagi stabilitásra is, nem beszélve arról, hogy a társasági rész ily módon „részvényesedik”.

9. Konklúzió

Az aktuális román társasági jogot vizsgálva az a következtetés körvonalazódik, hogy a korlátolt felelősségű társaság társasági része elindult az értékpapírosodás útján, a jogalkotó látszólag abba az irányba tesz lépéseket. A jelenlegi szabályozás lehetővé teszi a társasági részek egyre szabadabb átruházását a társaságon kívüli, harmadik személyek javára, ennek következtében azonban a korlátolt felelősségű társaság elveszíti egyedi jellegét, mégpedig azt, hogy a társaságon belül a tag személye fontos, a tagok kölcsönös bizalmi viszonyban állnak. E tulajdonság azt eredményezheti, hogy a korlátolt felelősségű társaságból akár „álrészvénnytársaság” is lehet, amely kijátssza a törvényes minimális alaptőkét és a rá vonatkozó, szigorúbb és merevebb szabályokat; Sárközy Tamás professzor szavaival élve: „Kulturált jogász ilyet nem csinál.”

Irodalomjegyzék

1. Ioan BĂLAN: *Noțiunea de affectio societatis și aplicațiile sale în materie comercială*, Dreptul 1999/9, 8–12.
2. Flavius-Antoniou BAIAS, Eugen CHELARU, Rodica CONSTANTINOVICI, Ioan MACOVEI: *Noul Cod civil, Comentariu pe articole, ed. a 2-a, revizuită și adăugită*, ed. C.H. Beck, București, 2014.
3. Marian BRATIS: *Constituirea societății comerciale pe acțiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2008.
4. Stanciu CĂRPENARU, Gheorghe PIPEREA, Sorin DAVID: *Legea societăților, Comentariu pe articole, ed. a 5-a*, Editura C.H. Beck, București, 2014.
5. Dan CHIRICĂ, *Contracte speciale*, Editura Lumina Lex, București, 1997. Francisc DEAK: *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Actami, București, 1996.
6. Ion Luca GEORGESCU: *Drept comercial român, Vol. II, Societățile comerciale*, Ed. Socec, București, 1948.
7. KISFALUDI András, SZABÓ Mariann (szerk.): *A gazdasági társaságok nagy kézikönyve*, Complex kiadó, Budapest, 2008.
8. KUNCZ Ödön: *Csendes társaság*, Kereskedelmi Jog, 1917/9–10.

9. KUNCZ Ödön: *Törvénytervezet a részvénytársaságról, a szövetkezetéről és a korlátolt felelősségű társaságról*, Képviselőházi Irományok, Budapest, 1927.
10. Cornelia LEFTER: *Societatea cu răspundere limitată în dreptul comparat*, ed. Didactică și Pedagogică, București, 1993.
11. NÁSZ Csaba Béla: *Drept societar*, curs universitar, ed. Universul Juridic, București, 2019.
12. PÁZMÁNDI Kinga (szerk.), PÉTERVÁRI Kinga, SÁRKÖZY Tamás, VEREBICS János: *Üzleti jog az új Polgári Törvénykönyv után*, Typotex kiadó, Budapest, 2014.
13. Dan Andrei POPESCU, *Contractul de societate*, Editura Lumina Lex, București, 1996.
14. Valeriu STOICA: *Drept civil. Drepturile reale principale, ediția 3*, ed. C.H. Beck, București, 2017.
15. Marius ȘCHEAUA: *Legea societăților comerciale nr. 31/1990, Comentată și adnotată*, Ed. All Beck, București, 2000.
16. Luminița TULEAȘCĂ: *Cesiunea părților sociale sau retragerea asociatului din societatea cu răspundere limitată?*, Revista Română de Drept al Afacerilor, 2014/7, 105–114.
17. Ion TURCU: *Dreptul afacerilor*, Fundatia "Chemarea", Iași, 1992.
18. VARGA Norbert: *Kuncz Ödön*, Forum: Acta Juridica Et Politica, 2020/10, 435–448.
19. VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Román társasági jog*, Forum Iuris, Kolozsvár, 2019.
20. VERESS Emőd: *Limited Liability Companies in Romania: De Lege Lata Clarifications and De Lege Ferenda Proposals in Regard to the Forced Execution of 'Social Parts' for the Personal Debts of an Associate*, Central European Journal of Comparative Law, Volume I, 2020/1.
21. VERESS Emőd: *Observații critice privind Legea nr. 223/2020: societatea cu răspundere limitată ca subiect de experimentare legislativă*, Dreptul, 2021/5.